

Симоненко Ю. В.,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
ОПП “Менеджмент організацій і адміністрування”
Минів Р. М.,
канд. екон. наук,
доцент кафедри менеджменту і бізнес-адміністрування,
Львівський національний університет ветеринарної медицини
та біотехнологій імені С.З. Ґжицького
м. Львів

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ТА КРЕДИТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства є ключовим елементом фінансового менеджменту, метою якого є оптимізація грошових потоків, забезпечення платоспроможності та підвищення економічної безпеки підприємства. Ефективне управління вимагає комплексного підходу та координації вхідних та вихідних платежів.

Розумне управління дебіторською та кредиторською заборгованістю організації забезпечує її успішний розвиток зі зростанням капіталу та прибутку, зберігаючи при цьому кредитоспроможність та платоспроможність у межах прийнятних рівнів ризику.

Система управління дебіторською та кредиторською заборгованістю повинно забезпечувати досягнення двох взаємовиключних цілей підприємства. З одного боку, шляхом включення інвестицій у дебіторську заборгованість можна збільшити обсяг продажів, що дозволяє клієнтам відстрочувати платежі та тим самим збільшувати оборотний капітал підприємства.

Сутність дебіторської та кредиторської заборгованостей як об'єктів обліку та управління доцільно розглядати в трьох напрямках:

- 1) економічному – дає змогу з'ясувати економічну природу заборгованості, її види, чинники, а також вплив на фінансовий стан та результати діяльності підприємства;
- 2) обліковому – для розуміння заборгованості як об'єкта обліку, порядку її визнання, оцінки, класифікації, відображення в системі рахунків обліку та звітності;
- 3) юридичному (соціально-правовому) – для визначення причин її виникнення, правових наслідків існування та погашення (чи не погашення) [1, с.226].

Дебіторська заборгованість – це загальна сума заборгованості підприємства перед клієнтами та іншими контрагентами.

Основні цілі управління дебіторською заборгованістю:

- зменшення простроченої та безнадійної заборгованості;
- прискорення грошового потоку;
- підтримка оптимального рівня ліквідності;

Основні методи та інструменти управління дебіторською заборгованістю:

- розробка кредитної політики: чітке визначення умов оплати, кредитних лімітів, термінів оплати та процедур стягнення заборгованості;
- сегментація дебіторів: використання АВС-аналізу та принципу Парето (80/20) для спрямування зусиль на найважливіших або найбільш ризикованих клієнтів;
- моніторинг та контроль: регулярний аналіз оборотності дебіторської заборгованості (терміну стягнення) та своєчасний моніторинг простроченої заборгованості;
- заохочення своєчасної оплати: використання знижок за дострокову оплату або штрафів за прострочення платежів;
- рефінансування боргу: використання факторингу (продаж боргу фінансовій підприємства) або форфейтингу для швидкого доступу до грошей;
- автоматизація: використання ERP-системи для оптимізації процесів виставлення рахунків та контролю платежів.

Кредиторська заборгованість – це власні борги підприємства перед постачальниками, підрядниками, співробітниками та урядом.

Основні цілі управління кредиторською заборгованістю: оптимізація вихідних грошових потоків; раціональне використання заданих умов оплати як джерела фінансування; підтримка добрих відносин з постачальниками для забезпечення безперервності поставок.

Ключові методи та інструменти управління кредиторською заборгованістю: аналіз оборотності: оцінка середнього періоду стягнення боргів для розуміння ефективності умов оплати; план платежів (платіжний календар): створення точного графіка платежів, щоб уникнути розривів у грошових потоках та затримок платежів; узгодження умов: досягнення найвигідніших умов оплати без порушення партнерства; контроль та інвентаризація: регулярний перегляд умов закупівлі та рахунків запасів для виявлення розбіжностей та сумнівної дебіторської заборгованості.

Кредиторська заборгованість кожного підприємства – це та ж дебіторська заборгованість їхніх контрагентів, без яких вони, до речі, не можуть успішно здійснювати свою діяльність [2, с.606].

Список використаних джерел:

1. Степаненко О. Економічна природа дебіторської та кредиторської заборгованостей, їх місце в бізнес-процесах підприємства. *Сталий розвиток економіки*. №1 (52). 2025. С. 224-232. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-52-31>.

2. Рудика В.І., Чемчикаленко Р.А., Крупко К.С. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства. *Економіка та суспільство*. Випуск № 17 / 2018. С. 601-606. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-17-88>.